

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 4 1 7 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Četrtek, 5. junij 2014 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začinjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 40 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden 1 točko.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravičen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

Navodilo: Pri vsaki od naslednjih štiridesetih nalog je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najpravilnejša samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kakor eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 1 točko. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

1. Relativna redkost dobrine se v tržnem gospodarstvu kaže v tem, da
 - A moramo zanjo plačati določeno ceno.
 - B razdelitev te dobrine nadzoruje država.
 - C je količinsko zelo omejena, zato ima izrazito visoko ceno.
 - D je dobrina nujna, zato nima cene.
 - E je v enaki količini dostopna vsem prebivalcem ne glede na dohodek, s katerim razpolagajo.
2. O tehnični delitvi dela govorimo, ko
 - A se proizvodi razdelijo med vse člane družbe glede na njihove potrebe.
 - B poteka delitev dela med delavci v proizvodnem procesu.
 - C poteka delitev dela med podjetji po posameznih gospodarskih dejavnostih.
 - D poteka delitev dela med državami glede na njihove naravne vire in specializacijo.
 - E poteka delitev dela med gospodarskimi dejavnostmi v državi.
3. V preglednici je prikazana celotna koristnost pri potrošnji dobrine A.

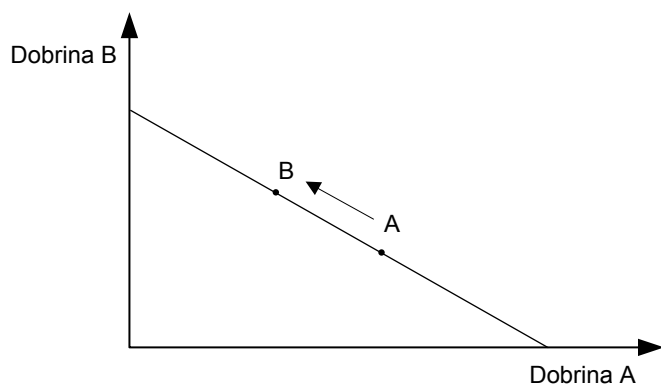
Količina porabljenih enot dobrine A	Celotna koristnost (TU)
0	0
1	5
2	8
3	10
4	11
5	10

Mejna koristnost tretje porabljene enote dobrine A znaša

- A 2
- B 3
- C 5
- D 8
- E 10

4. Slika prikazuje premico cene.

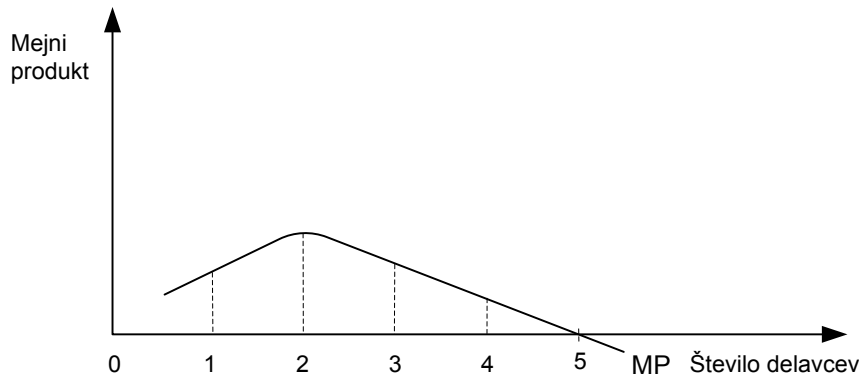

Vrisana sprememba je posledica

- A zvišanja dohodka potrošnika.
 - B znižanja cene dobrine B.
 - C povečanja učinkovitosti proizvodnih dejavnikov v proizvodnji dobrine B.
 - D spremembe potrošne izbire.
 - E zvišanja cene dobrine A.
5. Transformacijska krivulja gospodarstva države Grandije nam pove
- A kakšne so potrebe v Grandiji po različnih dobrinah, ki jih lahko proizvajajo.
 - B katere so največje možne količine dobrin, ki jih lahko Grandija proizvede.
 - C koliko denarja potrebujejo Grandijci, da pokupijo vse proizvedene dobrine.
 - D kakšno je povpraševanje v Grandiji po proizvedenih dobrinah.
 - E kakšne so možnosti Grandije za izvoz proizvedenih dobrin.

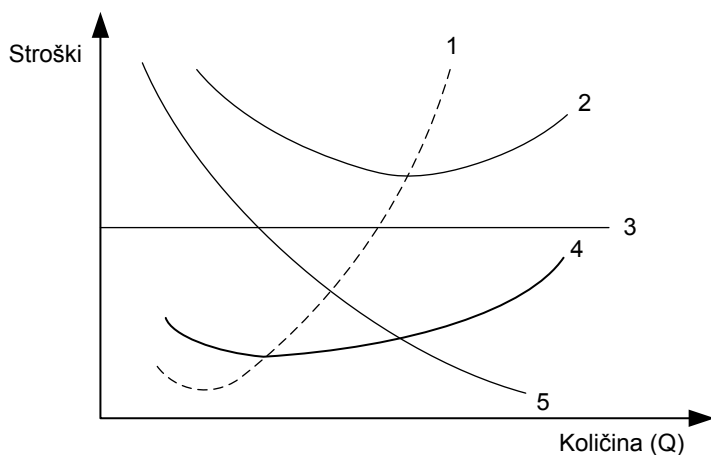
6. Slika prikazuje krivuljo mejnega produkta na kmetijskem posestvu.

- Pri zaposlitvi katerega števila delavcev je obseg proizvodnje največji?
- A 1 delavec.
 - B 2 delavca.
 - C 3 delavci.
 - D 4 delavci.
 - E 5 delavcev.
7. Podjetje A je s šestimi enotami dela in tremi enotami kapitala v letu 2011 proizvedlo 11 250 izdelkov. V letu 2012 so podvojili uporabo proizvodnih dejavnikov in dosegli konstantne donose. Obseg proizvodnje v letu 2012 je tako znašal
- A 11 250 izdelkov.
 - B 21 250 izdelkov.
 - C 22 250 izdelkov.
 - D 22 500 izdelkov.
 - E 23 500 izdelkov.
8. Razmerje $\frac{\text{vrednost proizvodnje}}{\text{stroški}}$ predstavlja
- A produktivnost.
 - B obrestno mero.
 - C ekonomičnost.
 - D povprečne proizvodne stroške.
 - E donosnost.

9. Slika prikazuje krivulje različnih vrst stroškov.

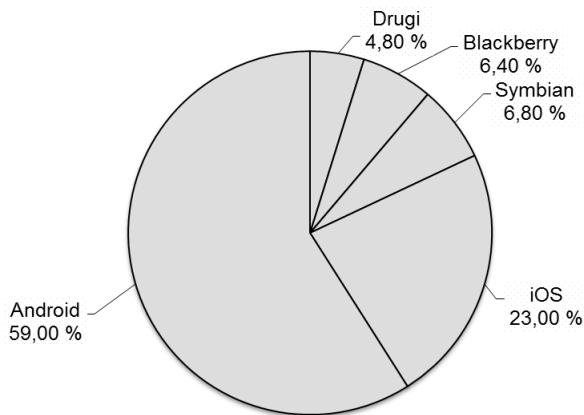

Krivuljo povprečnih skupnih stroškov (AC) prikazuje krivulja, označena s številko

- A 1
 - B 2
 - C 3
 - D 4
 - E 5
10. Profitna mera (rentabilnost) v podjetju X je leta 2011 znašala 6,5 %, kar pomeni, da
- A je podjetje X leta 2011 z 1 EUR vloženega kapitala ustvarilo 6,50 EUR dobička.
 - B je podjetje X leta 2011 na 100 EUR vloženega kapitala ustvarilo 6,50 EUR dobička.
 - C je podjetje X leta 2011 na 100 EUR vloženega kapitala ustvarilo 65 EUR dobička.
 - D je podjetje X v letu 2011 na 1.000 EUR vloženega kapitala ustvarilo 6,50 EUR dobička.
 - E se je donosnost vloženega kapitala v letu 2011 glede na leto 2010 povečala za 6,5 %.
11. Homogeni so tisti proizvodi, za katere velja, da
- A jih kupci ločijo le po blagovnih znamkah.
 - B jih prodaja en sam proizvajalec.
 - C so med seboj s stališča kupcev popolni substituti.
 - D se proizvajalci teh proizvodov dogovorijo o njihovi kakovosti.
 - E jim dajejo kupci prednost pred dragimi proizvodi zvenecih blagovnih znamk.

12. Slika prikazuje svetovni trg pametnih telefonov.

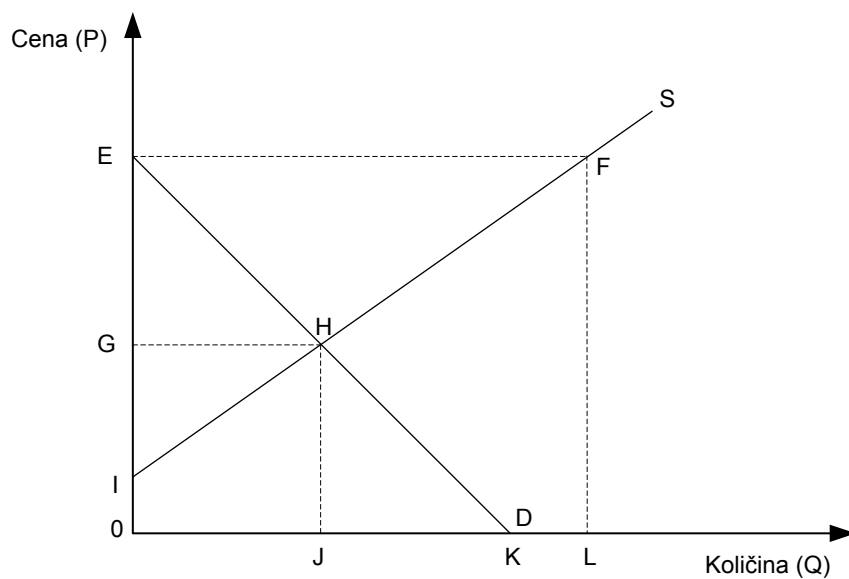
(Vir: http://www.pcworld.com/article/256155/android_apple_own_80_of_global_smartphone_market_microsofts_share_2_2_.html. Pridobljeno 5. 1. 2013.)

Iz podatkov lahko sklepamo, da je za svetovni trg pametnih telefonov značilna

- A monopolistična konkurenca.
 - B monopolna konkurenca.
 - C oligopolna konkurenca.
 - D popolna konkurenca.
 - E prosta konkurenca.
13. **Obseg** povpraševanja po jagodah se zmanjša zaradi
- A izredno dobre letine jagod.
 - B nizkih cen češenj, ki jih kupci zato kupijo več.
 - C manjše kupne moči kupcev zaradi nenehne podražitve živil.
 - D podražitve jagod.
 - E velike ponudbe poceni jagod iz uvoza.
14. Tržna krivulja ponudbe skirojev se bo premaknila levo navzgor, če
- A se zaradi višjih cen surovin občutno zvišajo proizvodni stroški.
 - B se znižajo prihodki potrošnikov.
 - C država zniža davek na dodano vrednost za skiroje.
 - D se zmanjša povpraševanje po skirojih in poveča povpraševanje po kolesih.
 - E se poveča produktivnost v proizvodnji skirojev.

15. Slika prikazuje tržni položaj na trgu zelja.

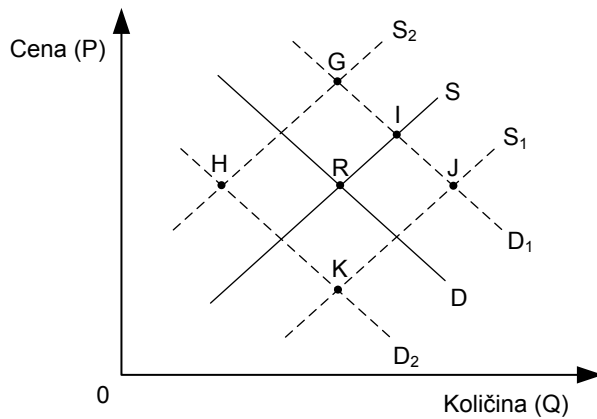

Lik, ki prikazuje celotni prihodek pridelovalcev zelja v položaju tržnega ravnotežja, določajo oglišča

- A 0EFL
- B 0EHJ
- C 0GHJ
- D 0IHJ
- E 0IHK

16. Slika prikazuje trg smučarskih čelad. Premici D in S prikazujeta povpraševanje in ponudbo, točka R pa tržno ravnotežje.

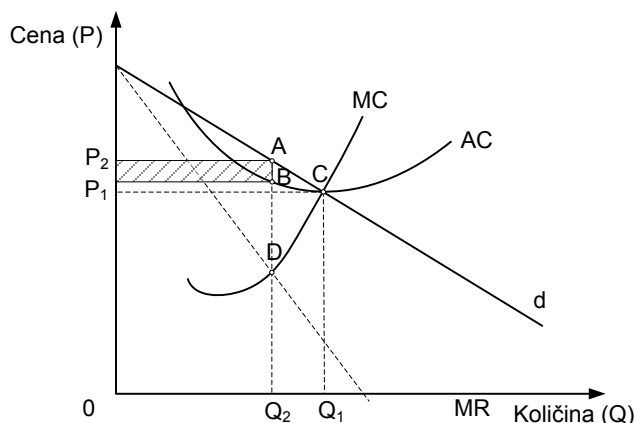

V kateri točki se bo vzpostavilo novo tržno ravnotežje, če se podražijo surovine za izdelavo smučarskih čelad, hkrati pa je večino smučarskih središč zaradi pomanjkanja padavin in visokih temperatur skrajšalo smučarsko sezono na vsega 45 od načrtovanih 90 dni.

- A G
 - B H
 - C I
 - D J
 - E K
17. Podjetje Čebelica, d. o. o., proda 700 kozarcev medu na mesec po ceni 4 EUR za kozarec. Če se cena medu zviša za 25 %, bo podjetje mesečno prodalo 500 kozarcev. Cenovna elastičnost povpraševanja po medu je:
- A 2
 - B 1,5
 - C 1
 - D -1,5
 - E -0,5

18. Slika prikazuje oblikovanje monopolnega ravnovesja. Edini ponudnik dosega največji dobiček v Cournotovi točki, to je takrat, ko velja $MR = MC$.

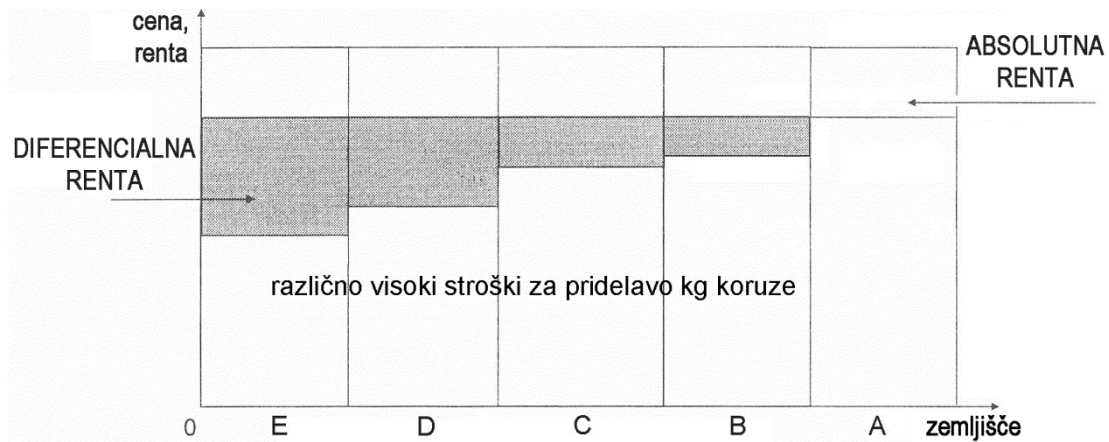

Če bi ponudnik deloval v razmerah popolne konkurence, bi na dolgi rok proizvajal v točki

- A D
 - B C
 - C B
 - D A
 - E Nič od navedenega.
19. Obkrožite tisto izjavo o dohodkih proizvodnih dejavnikov, ki je pravilna.
- A Renta je tisti dohodek proizvodnih dejavnikov, ki izhaja iz obnovljivih virov.
 - B Bistvo tehnološkega ekstradobička je, da je stabilen in daje visoke nagrade za inovacije.
 - C Zaradi večanja stroškov delovne sile so postale mezde le manjši del dohodkov prebivalstva.
 - D Konjunktorni ekstradobiček prejme podjetnik zaradi konjunktura v neki panogi.
 - E Obresti so neodvisne od razmer na trgu posojilnega kapitala, saj višino temeljne obrestne mere določa centralna banka.
20. Realne mezde v nekem gospodarstvu se zvišajo, če
- A rastejo nominalne mezde hitreje od cen dobrin.
 - B zahtevajo delavci s stankami in protesti višji življenjski standard.
 - C v tem gospodarstvu profitna mera preseže obrestno mero.
 - D se inflacija v gospodarstvu zniža pod 2 % na letni ravni.
 - E se poveča produktivnost dela.

21. Slika prikazuje stroške pridelave kilograma koruze, višino absolutne rente in višino diferencialne rente na zemljiščih E, D, C, B in A.

(Prirejeno po: Glas, M. 1999: Ekonomija, str. 155. DZS. Ljubljana)

Najmanj rodovitno je zemljišče

- A E
 - B D
 - C C
 - D B
 - E A
22. Marko Kovačič je najel 2 ha rodovitne zemlje in si pri banki izposodil potrebni kapital za pridelovanje ekološko neoporečne koruze. Po plačilu vseh obveznosti mu ostane
- A absolutna renta.
 - B diferencialna renta.
 - C absolutna in diferencialna renta.
 - D dobiček.
 - E podjetniški dobiček.
23. Če so na trgu posojilnega kapitala okoliščine na strani povpraševanja in ponudbe takšne, da je pri dani obrestni meri obseg povpraševanja po kapitalu manjši od obsega ponudbe kapitala, se bo obrestna mera za izposojeni kapital
- A zvišala.
 - B znižala.
 - C izenačila s profitno mero.
 - D izenačila z ekonomičnostjo proizvodnje.
 - E ostala nespremenjena.

24. Realna obrestna mera je
- A enaka nominalni obrestni meri, če je stopnja inflacije nižja od 1 %.
 - B enaka 0, če v gospodarstvu ni inflacije.
 - C vselej pozitivna, če je pozitivna tudi nominalna obrestna mera.
 - D enaka profitni meri v gospodarstvu.
 - E enaka razliki med nominalno obrestno mero in stopnjo inflacije.
25. Maja je uporabila denar kot merilo vrednosti, ko je
- A prihranila 100 evrov.
 - B primerjala cene počitnic med različnimi turističnimi agencijami.
 - C posodila prijateljici 50 evrov.
 - D s kreditno kartico plačala nove čevlje.
 - E plačala razliko v dohodnini v višini 173 evrov.
26. Za deflacijo je značilno, da
- A je za državo in blaginjo ljudi ugodna, ker se cene izdelkov in storitev znižajo, kar povečuje možnosti potrošnje.
 - B vpliva samo na podjetja in donosnost njihovega poslovanja, nima pa učinka na življenjski standard prebivalcev.
 - C ne povzroča bistvenih sprememb v poslovanju podjetij, ker se hkrati zvišujejo cene surovin in končnih proizvodov.
 - D se v stvarnosti sploh ne pojavlja, ker splošno padanje cen pri pogostem zviševanju proizvodnih stroškov in intenzivnem tehnološkem napredku dejansko ni mogoče.
 - E deluje zaviralno na proizvodnjo, ne spodbuja investiranja in lahko povzroči propad podjetij.
27. Poglavitni učinek druge industrijske revolucije je
- A tehnična inovacija parni stroj, ki ga je izumil James Watt.
 - B proizvodnja v velikem obsegu in znižanje stroškov na enoto proizvoda.
 - C večja poraba dela in kapitala ter potrebnega prostora za enoto proizvoda.
 - D tesno povezovanje znanosti, tehnike in proizvodnje v enovit proces.
 - E pojav novih materialov, ki so omogočili energijsko varčnejšo proizvodnjo.
28. Pri prednostnih delnicah ima delničar pravico do
- A podjetniškega dobička.
 - B rente.
 - C obresti.
 - D dividende.
 - E dividende in sodelovanja v upravljanju delniške družbe.

M 1 4 1 7 0 1 1 1 1 3

29. S pojmom kartel označimo tako združenje podjetij, za katero velja
- A da nastane eno samo podjetje, v katero se vključijo vsa druga, njihovi lastniki postanejo delničarji novega podjetja, tisti z največjim deležem delnic pa postane menedžer podjetja.
 - B da podjetja v združenju ostajajo pravno samostojna, vendar se dogovorijo o skupni prodaji izdelkov, cenah, tržnih deležih in plačilnih pogojih ter podobnih poslovnih vprašanjih.
 - C da se oblikuje družba, ki nadzoruje več podjetij z večinskimi lastniškimi deleži in svojimi predstavniki v upravnih odborih teh podjetij.
 - D da so to združenja podjetij iz različnih dejavnosti, na primer iz industrije, trgovine, prometa in bančništva, ki jih nadzoruje neka finančna skupina, z največjim deležem kapitala.
 - E da poslovna združenja več podjetij opravljajo skupne posle v proizvodnji, prodaji in finančni dejavnosti.
30. Reformistična keynesijanska zasnova vloge države v gospodarstvu se je uveljavila
- A na začetku razvoja tržnega gospodarstva, to je v času razvoja evropske absolutistične države.
 - B po prvi svetovni vojni.
 - C po prvi svetovni gospodarski krizi 1929–32.
 - D po drugi svetovni vojni.
 - E po naftnem šoku v 70-ih letih 20-ega stoletja.
31. Švedsko podjetje Volvo načrtuje odprtje obrata za proizvodnjo avtomobilskih motorjev v Pithampurju v Indiji. Najverjetnejši razlog za to odločitev je v
- A presežku za avtomobilске tehnologije izjemno dobro usposobljene delovne sile v tem delu Indije, saj imajo svoje obrate v Indiji tudi Volkswagen, Ford, Suzuki idr.
 - B dejstvu, da so stroški delovne sile v Indiji, čeprav so zaslužki zaposlenih v Volvu višji, kot so povprečni zaslužki v Indiji, nižji kot v Evropi.
 - C novih delovnih mestih, ki jih je tako zagotovila nerazvitemu predelu Indije.
 - D znatnih zaslužkih zaposlenih, s čimer povečuje blaginjo revnega indijskega prebivalstva.
 - E prilivih od davkov v državni proračun, kar omogoča investicije indijske vlade v manj razvita območja Indije.
32. Z začaranim krogom nerazvitosti (revščine) se srečujejo države, ki
- A večino bruto domačega proizvoda ustvarijo v kmetijstvu in predelovalnih dejavnostih ter le okoli 30 % na področju storitev.
 - B investirajo samo v storitvene dejavnosti, kot je npr. turizem, investicij v kmetijstvo in predelovalne dejavnosti pa ne spodbujajo.
 - C imajo bruto domači proizvod nižji od 12.000 EUR na prebivalca.
 - D imajo zaradi nizke produktivnosti in posledično proizvodnje v majhnem obsegu nizek obseg naložb.
 - E so jih v zadnjem desetletju prizadele velike poplave in potresi.

33. Ena od metod merjenja BDP-ja je metoda dodane vrednosti. Dodana vrednost je
- A enaka dobičku po odbitku davka na dobiček.
 - B razlika med celotnim prihodkom in vrednostjo vseh izplačanih plač v podjetju.
 - C enaka vrednosti neto plač zaposlenih.
 - D razlika med celotnim prihodkom ter vsoto plač in materialnih stroškov.
 - E razlika med celotnim prihodkom in vrednostjo proizvodnih dejavnikov, ki jih je podjetje kupilo od drugih podjetij.
34. V Statističnem letopisu Republike Slovenije 2011 je zabeleženo, da je imela leta 2010 Slovenija 2.046.976 prebivalcev, rojenih 22.343 oseb in stopnjo smrtnosti 9,1 ‰. Stopnja naravne rasti prebivalstva v Sloveniji leta 2010 je bila
- A -1,8 ‰.
 - B 1,8 ‰.
 - C 18,8 ‰.
 - D 20 ‰.
 - E Premalo podatkov za izračun naravne rasti prebivalstva.
35. S pojmom človeški kapital označujemo
- A osebe, ki niso aktivne, so pa ekonomsko samostojne, ker imajo lastne dohodke za preživljanje.
 - B vrednost, izraženo z deležem v BDP, ki ga država nameni za redno in izredno izobraževanje prebivalcev.
 - C vse zaposlene, ki opravljajo poklic in za svoje delo prejemajo dohodke v denarju ali naravi.
 - D osebe z višjo in visoko izobrazbo, ki so vključene v proizvodni proces.
 - E kvalitativne značilnosti aktivnega prebivalstva.
36. Med tekoče odhodke, ki predstavljajo eno od oblik javnofinančnih odhodkov, štejemo
- A štipendije in nadomestila za nezaposlene.
 - B plače in druge prejemke zaposlenih v javnem sektorju.
 - C subvencije podjetjem.
 - D sredstva za nakup osnovnih sredstev za potrebe državne administracije.
 - E nakup blagovnih rezerv.
37. Fiskalna politika deluje restriktivno (omejevalno), kadar
- A povečuje davke in javno potrošnjo.
 - B povečuje davke in zmanjšuje javno potrošnjo.
 - C znižuje davke in povečuje javno potrošnjo.
 - D znižuje obrestno mero, davke in javno potrošnjo.
 - E zvišuje davke, javno potrošnjo in obrestno mero.

38. Centralna banka zniža stopnjo obveznih rezerv poslovnim bankam, kadar želi
- A povečati količino denarja v obtoku in spodbuditi gospodarsko rast.
 - B zmanjšati kreditno sposobnost poslovnih bank.
 - C zmanjšati količino denarja v obtoku zaradi inflacijskih pritiskov.
 - D povečati kupno sposobnost prebivalcev in jih spodbuditi k večji potrošnji.
 - E vplivati na zvišanje obrestne mere in tako na zmanjšanje povpraševanja oziroma potrošnje.
39. V plačilni bilanci so zajeta vsa plačila, ki gredo v nekem obdobju zakonito skozi državno mejo. Na debetno stran plačilne bilance (z negativnim predznakom) bi knjižili
- A vplačila tujih turističnih agencij za počitnice v Sloveniji.
 - B posojilo, ki ga je slovenska banka dala hrvaškemu podjetju.
 - C posojilo, ki ga je avstrijska banka dala slovenskemu podjetju.
 - D 500 ameriških dolarjev, ki jih je Janez prejel po pošti od strica iz Amerike.
 - E 1.300.000 evrov, ki jih je prejelo slovensko podjetje za izvoz svojih izdelkov v Rusijo.
40. Evropski socialni sklad
- A daje finančno pomoč regijam, ki najbolj zaostajajo v razvoju.
 - B je namenjen prilagajanju in modernizaciji v ribištvu.
 - C je namenjen boju proti nezaposlenosti.
 - D je namenjen izvajanju skupne kmetijske politike.
 - E je namenjen državam, katerih BNP po kupni moči na prebivalca je manjši od 90 % povprečja EU, sredstva pa se lahko porabijo samo za projekte v zvezi s transportno infrastrukturo in okoljem.

Prazna stran